

jimž opověď byla doručena, takže poznamenání zamýšleného odporování v knihách dle § 20 knih. zákona místa nemá.

Vrchní zemský soud v Praze usnesení toto potvrdil, neboť účelem ustanovení § 9 odp. ř. jest, aby zamezeno bylo uplynutí lhůty k podání odpůrčí žaloby a tato lhůta čítá se pak zpět ode dne doručení oznámení věřitele, že hodlá odporovati právnímu jednání, tomu, proti kterému věřitel právní jednání nařikati hodlá. Účelem tohoto zákonitého ustanovení není ale, aby věřitele, hodlajícího odporovati právnímu jednání dlužníkovu, chránilo v jiných směrech nežli právě vytčeném, a jest jmenovitě vyloučeno, aby v základě tohoto ustanovení o knize pozemkové poznamenáno bylo obmyšlené nařikání právního jednání, neboť taková poznámka předpokládá podání žaloby odpůrčí, jak také z § 20 odp. zák. plyne, a nedostačí tedy pouhé oznámení věřitelovo, že právnímu jednání dlužníkovu odporovati hodlá, k ospravedlnění stěžovatelkou navrhované poznámky.

Rozhodnutím nejvyššího soudu nebylo dovolacímu rekursu vyhověno z důvodů naříkaného usnesení soudu rekursního a připojeno, že přes učiněné označení dle § 9 odp. zák. nelze mluvíti o obmezení disposičního práva nabyvatelky nemovitosti, tak daleko účinky oznámení toho nesahají. Nejde tudíž o osobní poměr § 20 a) knih. zák., jenž by mohl býti poznamenán v knize pozemkové.

Rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 7. prosince 1921 R I 1450/21.

Dr. Rous.

## LITERÁRNÍ ZPRÁVY,

Julius Makarewicz: *Instygator w dawnem prawie polskiem*. Zvl. ot. z Archivum Towarzystwa naukowego we Lwowie. 1922. Profesor trestního práva na Lvovské universitě, autor velkého díla o dějinách trestního práva polského v XVI. až XVIII. stol.,\*) napsal zajímavou studii o instigatorovi v dějinách polského práva. Výraz instigator, odvozen od latinského instigare (pobízeti, podněcovati), označuje osobu, která dává iniciativu ku zahájení procesu civilního neb trestního, řízení disciplinárního neb ku řízení před soudem finančním (sąd skarbowy). V pramenech polských nazývá se tato osoba: instygator et actor, strona instygująca, v procesech náboženských instigator officii episcopatus. Nejčastěji zastupuje instigator zájem veřejný a jest veřejným funkcionářem.

\*) Polskie prawo karne (Część ogólna). 1919.

Mezi těmito veřejnými funkcionáři nejvýznačnější místo zaujímá instigator královský (instigator officii nostri, instigator Regni, koronny, narodowy). Jako prokurator fisci pohání před královský soud v žalobách o důchody královské, před soud sněmovní pohání ve sporech o uznání práva vlastnického na statcích královských neb o vrácení korunních klenotů, svěřených státním dignitařům. Inter causas fisci poháněl instigator před hlavní tribunál (trybunał główny) pro nezaplacení kvarty (daně), a inter causas officii poháněl před tento soud pro zpronevěru dávek vodní, před soud finanční (trybunał skarbowy) pohání pak pro nezaplacení veřejných dávek vůbec. Má účast i ve finanční komisi státní.

Instigator královský může ve všech těchto případech vystupovati také jako strana pohnaná. Zdá se, že instigator byl osvobozen ode všech soudních poplatků jako prokurátor fisci. Dopustil-li se instigator nedbalosti (zvl. t. zv. contumacia instigatoris), musel nésti škodu ze svého majetku.

Instigator královský vystupoval také jako strana ve sporech trestních před soudem sněmovním a to především jako žalobce při velezradě (crimen laesae maiestatis), při zločinech proti státu, proti veřejnému pořádku a p. Když umenšila se kompetence sněmovních soudů ve sporech trestních a přešla na hlavní tribunál a na soudy hradske (sady grodzkie), zmenšila se i kompetence královského instigatora. Úkolem instigatora ve sporech bylo, aby instigator dával iniciativu k obžalobě. Materiál důvodový sbíral buď soud hradský neb soud sněmovní. Instigator pak na jeho podkladě činil návrhy na odsouzení. (Autor tu rozbírá jednotlivé způsoby řízení při různých zločinech).

Královský instigator měl iniciativu také v disciplinárních řízeních proti nedbalým úředníkům neb městům pro špatnou jich správu.

Vedle instigatora královského (korunního, instygator koronny) byl ještě instigator velkého knížectví Litevského. Oba společně se zvali »instygatorowie obojga narodów«. Jich kompetence však nebyla rozdělena podle zemí, nýbrž byla stejná. Střídali se pak oba v úřadě svém po šesti měsících. Měli ku pomoci viceinstigatory.

Od dosud vyličeného institutu instigatora královského lišil se úředník, jsoucí při každém soudě a mající rovněž název instigator (instigator indicii). Úkolem těchto úředníků bylo dbáti o pořádek při soudních řízeních a o to, aby všechny soudní poplatky byly řádně zaplacený do t. zv. »skrzynki«. Instigatoři ti mohli i exekučně zakročiti proti stranám. Při hlavním tribunálu

byli čtyři instigatoři toho druhu: dva instigatoři »securitatis« a dva »skrzynkowi«.

U soudu hradskeho (sąd grodzki) instigator nazýval se »starościński« nebo »urzędowy«. Měl postavení vůči starostovi stejné jako korunní vůči králi. Náležel mu úkol »securitatis« i úkol »skrzynki«. Vystupoval kromě toho jako subsidiární žalobce v trestních sporech o menší pokuty státní t. zv. causae civiles, ve kterých mohl vystoupiti každý s obžalobou (na vzor římských actiones populares). Výminečně vystupuje jako žalobce samostatný v případě banditismu a in recenti crimine. Instigator u soudu hradskeho vystupoval do popředí také v tom případě, nestaral-li se soukromý žalobce o vykonání vyneseného rozsudku vězení ve věži.

Soudní instigator byl vždy druhořadou osobou v úřední hierarchii a když r. 1792 zřízen byl »sąd ziemański« na místě soudů hradskeho a zemských, byl zařazen mezi písaře a soudní sluhy.

Nebylo tudíž, jak z vylíčeného patrno, v polském právu jednolitě organisace úřadu instigatora na vzor státního zástupce v moderním zřízení soudním.

Prof. Makarewicz líčí institut instigatora v dějinách práva polského toliko od 16. stol. Ačkoliv právo polské mělo platnost až do konce 18. stol. jako takové a ačkoliv dnes polští učenci snaží se při nové kodifikaci jak občanského, tak trestního práva navázati na toto právo, přece nelze neučiniti výtku právě recensované rozpravě: obíráme-li se líčením starých institutů právních, vždy má býti naším úkolem vylíčiti celkový historický vývoj. A tato výtku dala by se rozšířiti i na velké dílo prof. Makarewicze o trestním právu. Zajisté mnohý institut by tu lépe vynikl, kdyby byl vylíčen v celkovém svém vývoji.

Rr.

## HOVORNA.

### K otázce příslušnosti ve příčině sledování manželského.

líše Dr. J. Cibulka.

Podle druhé věty § 92 obč. zák. jest manželka povinna následovati muže svého do jeho bydliště a v domácnosti býti podle svých sil spolučinna, a pokud toho domácí pořádek vyžaduje, dbáti opatření manželem učiněných.

Toto manželci vyhražené právo žádati od své manželky, aby jej do jeho bydliště následovala a v domácnosti podle svých